

نقش مؤلفه‌های مدیریتی بر تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری نخبگان حزبی مطالعه موردی: مدیران جمهوری اسلامی ایران با گرایش‌های حزبی

نرگس آرین فر^۱

محمدجواد حق‌شناس^۲ مجتبی مقصودی^۳

چکیده

از آنجا که نقش نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری‌ها و تصمیم‌سازی‌های کلان اهمیت دارد، این پژوهش به بررسی اثرگذاری عوامل مدیریتی (سیستمی، محیطی — فردی، عملی — عملیاتی، روان‌شناختی) در پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی پرداخت. جامعه آماری تحقیق را مدیران جمهوری اسلامی ایران با گرایش‌های حزبی تشکیل دادند که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی ساده به روش سیستماتیک تعداد ۱۶۰ نفر از میان آنها انتخاب شدند. برای تأیید یا رد فرضیات تحقیق از آزمون‌های آماری مناسب در محیط نرم‌افزار SPSS و Lisrel استفاده شد. با بهره‌گیری از آمار توصیفی و استنباطی، نتایج پژوهش نشان داد که هر چهار عامل محیطی — فردی، روان‌شناختی، سیستمی و عملیاتی به ترتیب، تأثیری معنادار در پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی دارند. در پایان، پیشنهادهایی برای کمک به پژوهش‌های آتی ارائه شد.

کلیدواژه‌ها: نخبگان حزبی، مدیریت، تصمیم‌سازی، شکست، پیروزی.

۱. دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی سیاسی، گروه علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران. azadun_relation@yahoo.com

۲. استادیار و عضو هیئت‌علمی، گروه علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). Mj.haghshenas@yahoo.com

۳. دانشیار و عضو هیئت‌علمی، گروه علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران. m.maghsoudi@iauctb.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۰۲

۱. مقدمه

مدیریت و سیاست‌گذاری تصمیم‌گیری فرایندی است که در نظام‌های حکومتی جوامع مختلف و احزاب در آن شکلی خاص و ماهیتی ویژه دارد و تابعی از روند امور چرخه و ساخت قدرت در آن جامعه است. جدا از مسئله ساخت قدرت در هر نظام سیاسی، شیوه اتخاذ سیاست‌های جزئی و کلان نیز بر ماهیت این مدیریت و سیاست‌گذاری‌ها تأثیر می‌گذارد. از سوی دیگر، ماهیت موضوع مورد توجه برای مدیریت و سیاست‌گذاری نیز بر شیوه‌های مدیریت و تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری جزئی و کلان تأثیر دارد؛ بنابراین، بایستی شیوه‌های عقلانی و مناسب در درون یک نظام مدیریت تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری به صورت واحد و یکپارچه با انسجام بالایی به کار گرفته شوند. چنانچه سیاست‌ها و رویه‌های هر یک از نهادها و فواید حکومتی در چارچوب استراتژی حاکم بر کشور در حوزه‌های مختلف و مستندات راهبردی کشور و سیاست‌های کلی یک سیستم و ساختار صورت گیرد، تداوم رویه‌ای در نهادها حد بالایی از کارایی را از خود نشان می‌دهد؛ لذا مهم‌ترین مفهوم این نوشتار، نقش عوامل اثرگذار مدیریت در پیروزی و شکست نخبگان‌حزبی بر تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی است. چارلز جونز (Jones Charles O.) بر این باور که این اصطلاح، اصطلاحی چندوجهی که در عرصه‌های بسیار متفاوت مورد توجه قرار گرفته است. ایومنی (Yves Meny) و ژان کلود تونینگ (Jean-Claud Thoeing) در مطالعات‌شان که یکی از کتب مرجع و قابل توجه در بررسی نوشته‌های آنگلوساکسون است؛ چنین معنایی را پیشنهاد می‌کنند: مدیریت، تصمیم‌سازی و سیاست‌گذاری پدیده‌ایست که در قالب یک برنامه حزبی، سیاسی و یا دولتی، در یک بخش از جامعه با یک محیط جغرافیایی ظاهر می‌گردد (فرضی زاده، ۱۳۹۲: ۲۲). سیاست‌های حزبی، سیاسی، اجتماعی، شهرنشینی یا سیاست‌های مربوط توسعه در سطح کلان در واقع به‌عنوان مجموعه‌ای از برنامه‌ها در زمینه‌های فوق تلقی می‌گردد (Mellahi, 2011). این مدیریت و سیاست‌گذاری در حوزه سیاسی و حزبی در دو سطح به وقوع می‌پیوندد: سطح زیرسیستم‌ها و سطح بالای مدیران حزبی حاکم. مدیریت و سیاست‌گذاری در سطح زیرسیستم‌ها شامل رویه‌ها و سیاست‌هاییست که تداوم بخش خط مشی‌های سیاسی‌اند. مدیریت و سیاست‌گذاری در سطوح بالای مدیران حزبی رده بالا شامل رویه‌ها و سیاست‌هایی است که می‌تواند حرکتی قابل توجه را در جهت سیاست‌های گذشته به‌وجود آورد و یاینکه آنها را تغییر دهد (Christian, 2005, 17). در این دو سطح مدیریت تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری، شبکه‌هایی از مدیریت و سیاست‌گذاری وجود دارند که

مهم‌ترین ویژگی‌شان را برقراری ارتباط نسبتاً پایدار میان سیستم می‌دانند. جامعه‌شناسان شبکه‌های مدیریت، تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری را شکل‌های برجسته‌ای از قدرت می‌دانند. دانشمندان علوم سیاسی نیز از مفاهیم شبکه‌ها و گروه‌های مدیریت برای توصیف تأثیر کنشگران حزبی، دولتی و غیردولتی بر سیاست‌ها با تصمیمات خاص استفاده و یا شبکه‌ها را چارچوبی از روابط میان کنشگران نخبه حزبی، دولتی و غیردولتی توصیف کرده‌اند که بروکرات‌ها برای اتخاذ سیاست‌های درست و کارآمد به داده‌ها و اطلاعات آنها متکی هستند.

در مجموع، شبکه‌های مدیریت، تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری به‌مثابه اشکال برجسته قدرت و همچون پلی هستند که سازمان‌های حزبی، مردم‌نهاد، حکومتی و نیمه‌خصوصی را در مسیر مدیریت و سیاست‌گذاری مشترک هدایت می‌کنند؛ لذا این شبکه‌ها از یک طرف، متضمن انتقال تقاضاهای سیاسی یا درون‌دادها به سیستم و از طرف دیگر، متضمن اجرای درست برون‌دادها با جنبه‌های اجرایی مدیریت هستند (Christian, 2005, 19). چارلز لیندبلوم منظور از روند مدیریت و سیاست‌گذاری (Policy-making Process) را چنین بیان می‌نماید: ابتدا یک مشکل مورد ارزیابی و تجسس قرار می‌گیرد، بعد اهداف شناسایی می‌شود، سپس سیاست‌های ممکن برای دستیابی به اهداف مورد شناسایی و توجه قرار می‌گیرد و در نهایت، سیاست خاصی اتخاذ می‌شود (حقیقی و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۶۷)؛ به عبارت دیگر، منظور از روند هدیریت و سیاست‌گذاری، تدارک پیشنهادها و طرح‌های مختلف در زمینه مشکل با مسئله‌ای خاص و ارائه پیشنهادی برای تصویب با در نظر گرفتن جایگزین‌های پیشنهادی و سپس اجرای آن طرح است. نظارت بر اجرای طرح مربوطه و تعدیل کاستی‌های آن، آخرین مرحله از روند مدیریت و سیاست‌گذاری است. در روند مدیریت و سیاست‌گذاری، سیاست‌گذاران هم به اتخاذ سیاستی خاص و هم به تکوین تصمیماتی خاص می‌پردازند؛ اما این دو مفهوم به‌هیچ‌وجه مترادف هم نیستند. تصمیم‌سازی (Decision-making) اتخاذ راه‌حل با رویکردی در ارتباط با پدیده‌های موردی و مقطعی (کوتاه‌مدت و روزمره) و سیاست‌گذاری بنیانی برای تصمیم‌گیری‌های بعدی است. گاهی این مدیریت و سیاست‌گذاری (مخصوصاً کلان) می‌تواند به صورت قانون مورد تصویب نمایندگان مجلس، نخبگان حزبی، سیاسی و... قرار گیرد؛ به عبارت دیگر، این گونه مدیریت و سیاست‌گذاری‌ها، با تعریف اهداف موجود در عرصه خاصی، چارچوب‌های لازم را برای مدیریت و سیاست‌گذاری‌های کوتاه‌مدت‌تر و در نهایت، تصمیم‌گیری‌ها فراهم می‌آورند (مرتضوی، ۱۳۹۰: ۶).

حال باتوجه به این مفاهیم و فرایندها، تمرکز این پژوهش بر دلایل ضعف یا ناکارآمدی نخبگان حزبی در نظام مدیریت و سیاست‌گذاری در طول تاریخ ایران می‌باشد. روشن است که پیش‌فرض سؤال، ناکارآمد بودن نظام مدیریت و سیاست‌گذاری ایران در مدیریت و سیاست‌گذاری بهینه و بهره‌گیری از نخبگان حزبی در تصمیمات است. برخی از کشورها در زمینه تکیه بر نخبگان حزبی خود در عرصه تصمیم‌سازی با موانع و مشکلات جدی مواجه‌اند. از آنجاکه پایه و اساس تحقیق حاضر که ابعاد اکتشافی دارد، مبنا قرار گرفتن نقش نخبگان حزبی در عرصه مدیریت است، نظریات به دودسته کلان تقسیم می‌شوند که در دسته نخست، نقش نخبگان حزبی عامل اصلی و شاید تنها عامل در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری قلمداد شده و در دسته دوم، نقش نخبگان حزبی در این فرایند، بسیار ناچیز و تحت‌تأثیر عوامل و شرایط محیطی - فردی قلمداد گردیده است؛ لیکن در کنار دو نظریه فوق، دیدگاه سومی مطرح است که نخبگان حزبی را نه صاحب نقش انحصاری و دارای اراده مطلق در تصمیم‌گیری و نه بی‌اختیار و تابع شرایط محیطی - فردی می‌داند، بلکه آنان را به‌عنوان عاملی در کنار دیگر عوامل تأثیرگذار بر فرایند تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری معرفی می‌نماید. این دیدگاه به دو طریق مستقیم و غیرمستقیم، نخبگان حزبی را در فرایند مدیریت و تصمیم‌سازی مؤثر می‌داند و بر این اعتقاد است که در مسیر مستقیم، نخبگان حزبی نظرات خود را از مجرای رسمی اعمال می‌نمایند، اما در روش غیرمستقیم، آنها با فعالیت شخصی و غلبه فکری در جامعه نظراتشان را اعمال می‌کنند و این مسیر می‌تواند از طریق حوزه‌های مختلفی بروز و ظهور نماید؛ لیکن از آنجاکه تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی عملی نیست که در یک لحظه به وقوع بپیوندد و روندی غیرخطی و چرخشی دارد، بنابراین به دانش، ایده، فکر خلاق، تجربه، شناخت، توانایی، تجزیه و تحلیل و موقعیت‌شناسی نیازمند است.

باتوجه به مرور پیشینه موضوع، به نظر رسید چهار عامل سیستمی، عملیاتی، محیطی - فردی و روان‌شناختی در پیروزی و شکست نخبگان حزبی در مدیریت، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی اثر دارند و لذا فرضیه‌های تحقیق بر همین اساس شکل گرفتند و تحقیق حاضر باهدف اصلی بررسی این تأثیرات و موانع و چالش‌های نخبگان حزبی در مسیر مدیریت و تصمیم‌گیری در چارچوب این مؤلفه‌ها انجام شد. گفتنی است اغلب کشورهای توسعه‌یافته عوامل کلانی چون سیستمی، عملیاتی، محیطی - فردی و روان‌شناختی را تبدیل به یک سیستم می‌کنند تا با حداقل مشکلات در مسیر تصمیم‌گیری حرکت نمایند و به پیروزی دست یابند؛ بنابراین، تحقیق حاضر در هدف نهایی بیان می‌کند

که چنانچه مشکلاتی شکل بگیرد، به دلیل سیستم‌سازی، کادرسازی در امر تصمیم‌سازی، مشکلات به صورت سیستمی رفع می‌شوند.

۲. پیشینه تحقیق

با وجود مطالعات فراوان در خارج و داخل کشور، به نقش عوامل اثرگذار مدیریتی (سیستمی، محیطی- فردی، عملی- عملیاتی، روان‌شناختی) در پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب کمتر اشاره شده است. یکی از آثار مهمی که بی‌تردید نخست باید به آن اشاره کرد کتاب "حاکمیت سیاسی" موریس دوورژه می‌باشد که باگذشت سالیان طولانی تألیف آن، همچنان از منابع قابل بهره‌برداری به حساب می‌آید. به تعبیر دیگر، در این خصوص، اغلب پژوهشگران اعتقاد دارند که مقولات سیاسی، مدیریتی و سیاست‌گذاری آکنده از ابهام، نااطمینانی و اصل غافلگیری است و البته قطعاً از طریق برخورد علمی می‌توان تا حدودی زوایای تاریک آنها را روشن ساخت. همچنین اندیشمندانی همچون آرمسترانگ (Armstrong, 2008) بر جنبه‌های آشکار مسیر تصمیمات نخبگان تأکید کرده‌اند و پس از آن، نان و همکاران (۲۰۰۹)، ایلز و همکاران (۲۰۰۹) و گاگن (Gauguin, 2015) کارآمدی عملیاتی بیشتر در نخبگان در توسعه سیاسی و اجتماعی را مدنظر قرار دادند. هاگزوراگ (۲۰۰۸) جنبه‌های روانی و فردی، فیلیپس و همکاران (۲۰۱۳) جنبه‌های فردی و محیطی- فردی نخبگان را بررسی نمودند.

خلاصه‌ای از پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش‌های گذشته	نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی
سرمدی (۱۳۶۹) هاکیو (۱۹۹۷) پورکیانی (۱۳۹۱) چن (۲۰۱۰)	ضعف در نگاه به جایگاه نخبگان
کاتوزیان (۱۳۸۴) هدی (۲۰۰۱) زیبا کلام (۱۳۹۳) اشرفی (۱۳۹۵)	خویشاوندگرایی سیستمی و فردی
فقیهی و دانایی‌فرد (۱۳۸۵) نایینی (۱۳۸۹)	تقلیدگرایی
سیف‌زاده (۱۳۶۸) پورکیانی (۱۳۹۱) ماریا میلان (۲۰۱۲)	ذهن‌گرایی

واقعیت‌گریزی	سرمدی (۱۳۶۹) تقیب زاده (۱۳۸۱) زارعی (۱۳۹۳) یلدریم (۲۰۱۲)
عمل‌زدگی سیستمی، محیطی_فردی، فردی، روانی	عظیمی (۱۳۷۱) هدی (۲۰۰۱) اعرابی (۱۳۸۷) چن (۲۰۱۰)
محافظه‌کاری	طباطبایی (۱۳۷۲) کاتوزیان (۱۳۸۴) پورکیانی (۱۳۹۱) یلدریم (۲۰۱۲)
بی‌اعتمادی	قوام (۱۳۸۴) هاکیو (۱۹۹۷) چن (۲۰۱۰) نایینی (۱۳۸۹)
عدم شایسته‌سالاری	الوانی (۱۳۸۱) سریع‌القلم (۱۳۸۶) زیبا کلام (۱۳۹۰)
فردگرایی	سریع‌القلم (۱۳۸۶) هافستد (۲۰۰۵) اعرابی (۱۳۸۷)

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

فستینگ و همکاران (۲۰۱۴) با مطالعه کشورهای در حال توسعه، نشان دادند بسیاری از این کشورها کوشیده‌اند با برنامه‌ریزی سیستمی، رویکرد گسترده‌تری نسبت به بهره‌گیری از نخبگان حزبی در مسیر توسعه سیاسی و اجتماعی آنان داشته باشند.

نان و همکاران (۲۰۰۹) پژوهشی را در کشورهای سنگاپور، هندوستان و چند کشور آسیای جنوب شرقی انجام و نشان دادند که ازدست‌دادن نخبگان هزینه‌های دولت‌ها را در مسیر توسعه بالا می‌برد و در نهایت، یک فشار سیستمی و محیطی بر ساختار دولت‌ها وارد می‌نماید. آنها در تحقیق خود اشاره داشتند که نخبگان برای فرایند توسعه سیاسی، حزبی و اجتماعی ارزش خلق می‌کنند.

هاگر و پالمر (Hogs and Palmer, 2007) مسئله توجه به نخبگان حزبی سیاسی و اجتماعی را در کشورهای توسعه‌یافته مانند آمریکا، آلمان، ژاپن و ایرلند بررسی نمودند و نشان دادند که پیروزی در مسیر و فرایند توسعه سیاسی، حزبی و اجتماعی و شناسایی و بهره‌گیری از نخبگان و حملیت از نخبگان، مشارکت نخبگان حزبی، مبادلات سیاسی و چگونگی یکپارچه‌سازی سیستمی در ساختار بر اساس قوانین مدون و دانش و اطلاعات نیاز دارد.

در داخل کشور، افجه و غفاری (۱۳۹۲) برنامه‌ریزی برای توسعه فرد، اجتماعی شدن نخبگان و نقش محیط را بسیار پررنگ می‌داند. جهانگیری و مهرعلی (۱۳۹۱) این عوامل را

در چندین عامل اصلی محتوا و ماهیت، امنیت، مدیریت و سازماندهی، مشخص بودن هدف ساختار تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی، سطح انتظارات، انسجام ساختار و سیستم و... گروه‌بندی کردند. جلالی و همکاران (۱۳۸۹) با اذعان به اینکه نقش نخبگان حزبی سیاسی و اجتماعی در مسیر توسعه پررنگ است، نداشتن آزادی عمل نخبگان حزبی، استقلال فکری، فشار سیستمی، خویشاوندسالاری، عدم حمایت و... را به‌عنوان ناکارآمدی دولت‌ها در ایران ذکر می‌کنند. صیادی و همکاران (۱۳۹۱) ایجاد یک سیستم تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری را بر ایفای نقش نخبگان حزبی مؤثر می‌دانند. شمس‌احمر و همکاران (۱۳۹۰) با طرح اثر روانی عدالت بر نخبگان حزبی، همکاری نخبگان با سیستم اداری و حاکمیتی نهاد دولت را مهم می‌دانند. قربانی و رضائی‌راد (۱۳۹۴) مسئله فرهنگ بهره‌گیری از نخبگان حزبی را در نهادهای حاکمیتی مهم قلمداد می‌نمایند و در این باره، نقش سیستم را نیز مؤثر می‌دانند.

۳. روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش با به‌کارگیری دو روش تجزیه و تحلیل توصیفی (تجزیه و تحلیل اطلاعات) و روش پیمایشی، سؤال و فرضیه پژوهش را به آزمون گذاشت. در تجزیه و تحلیل توصیفی (Descriptive Analysis)، فراوانی حضور بعضی عناصر سؤال مورد تحقیق شمارش می‌گردد و با سایر عناصر مورد مقایسه قرار می‌گیرد (سرمد و دیگران، ۱۳۹۵). تجزیه و تحلیل پیمایشی صرفاً روش گام‌به‌گام نیست، بلکه فرایند مستلزم خلاقیت، قدرت تحلیل، مهارت، مطالعه و یافتن راه حل‌های مناسبی برای مشکلات پیش‌بینی نشده. در واقع، روش پیمایشی با مجموعه‌ای از اطلاعات سازمان یافته و منظم که می‌توان ماتریس داده‌ها نامید به پردازش و تجزیه و تحلیل محتوایی پژوهش می‌پردازد. باید اشاره نمود که آنچه در ماتریس داده‌ها اهمیت دارد این هست که صفت هر مورد را درباره هر یک از متغیرها پیدا کنیم؛ لیکن در اجرای این مهم استفاده از پرسش‌نامه الزام آور نبوده ولی به دلیل سهولت اجرا، رایج‌ترین فن جمع‌آوری داده‌ها و بهره‌برداری از این روش است (خاکی، ۱۳۸۷). بر همین مبنا، تحقیق حاضر بر حسب هدف از نوع کاربردی به شمار آمده، زیرا هدف آن توسعه علمی دانش بوده و به لحاظ طبقه‌بندی نوع تحقیق، توصیفی از نوع پیمایشی بوده، زیرا تصویری از وضعیت موجود ارائه داده است. به همین جهت، به سه محدوده زمانی، مکانی و موضوعی توجه شده است. از لحاظ زمانی داده‌ها و اطلاعات قابل تحلیل پژوهش

یک دوره ۳۸۴ تا ۱۳۹۲ رابه جهت جمع‌آوری داده‌ها در نظر گرفته است. قلمرو مکانی تحقیق شامل مدیران با گرایش‌های حزبی که فاصله این سال‌ها هم فعالیت حزبی داشته و منصب دولتی داشته‌اند بوده و به لحاظ موضوعی، تأکید پژوهش بر بررسی نقش عوامل اثرگذار مدیریت (سیستمی، محیطی - فردی، عملیاتی، روان‌شناختی) در پیروزی و شکست نخبگان حزبی بر تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی بوده است. در همین راستا جامعه آماری تحقیق را مدیران مذکور تشکیل دادند که باتوجه به محدودیت‌ها، ابتدا حدود ۴۰۰ نفر در نظر گرفته شدند، ولی به علت حجم بالای جامعه، با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی ساده به روش سیستماتیک ۱۶۰ نفر انتخاب شدند. برای تأیید یا رد فرضیات تحقیق، از آزمون‌های آماری مناسب در محیط نرم‌افزار SPSS و Lisrel استفاده شد.

در این بخش، نحوه طراحی پرسش‌نامه و پایایی و روایی آن ارائه شده است. در مجموع، ۱۷ سؤال بسته در یک پرسش‌نامه برای دریافت نظرات پاسخ‌دهندگان و ۴ سؤال نیز در مورد خصوصیات جمعیت‌شناختی شامل جنسیت، سن، سطح تحصیلات و سابقه مدیران در نظر گرفته شد. علاوه بر این، در تنظیم پرسش‌نامه از طیف پنج‌تایی لیکرت استفاده شد. این طیف شامل گزینه‌های بسیار کم (۱)، کم (۲)، متوسط (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) می‌باشد. توزیع و ساختار سؤالات مربوط به این پرسش‌نامه در جدول و شکل ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. متغیرهای اصلی پرسش‌نامه متغیرهای تحقیق

نام متغیر	تعداد سؤالات
عوامل سیستمی	۴
عوامل محیطی - فردی	۴
عوامل عملیاتی	۵
عوامل روان‌شناختی	۴

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

شکل ۱. شاخص‌های پرسش‌نامه (مأخذ: نگارنده)

در این تحقیق برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. حد قابل قبول آلفای کرونباخ برای مقاصد کاربردی حداقل ۰/۷ است. این روش برای محاسبه هم‌آهنگی و سازگاری درونی ابزار اندازه‌گیری به کار می‌رود. برای محاسبه ضرایب آلفای کرونباخ ابتدا بایستی واریانس نمونه‌های هر زیرمجموعه سؤال‌های پرسش‌نامه کل را محاسبه کرد، سپس با استفاده از رابطه زیر، آلفا را محاسبه کرد (سرمد و همکاران، ۱۳۹۵):

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{S_{sum}^2} \right)$$

که در آن k تعداد سؤال‌های پرسش‌نامه، S_i^1 واریانس سؤال i ام و S_{sum}^1 واریانس کل سؤالات است. نتایج آزمون پایایی پرسش‌نامه (ضرایب آلفای کرونباخ) در جدول ۲ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، مقدار آلفای کرونباخ برای تمام متغیرها، از ۰/۷ بیشتر می‌باشد، لذا می‌توان ادعا نمود که پرسش‌نامه موردنظر دارای پایایی قابل قبول است.

جدول ۲. ضرایب آلفای کرونباخ برای متغیرهای پرسش‌نامه

عوامل	مقدار آلفای کرونباخ
سیستمی	۰/۷۲۶
محیطی - فردی	۰/۸۷۴
عملیاتی	۰/۹۲۳
روانشناختی	۰/۸۵۷
کل	۰/۸۸۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

۴. نتایج و بحث

تحلیل عاملی اکتشافی چهار عامل سیستمی، محیطی - فردی، عملیاتی و روانشناختی با ۱۷ شاخص انجام شد. مقدار KMO و آزمون بارتلت در جدول ۳ ملاحظه می‌شود.

جدول ۳. آزمون KMO و بارتلت در مورد شاخص‌های پرسش‌نامه

شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO)	۰/۸۴۹
مقدار آزمون	۸۳۵۴/۱۶
سطح معناداری	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

اگر همبستگی خطی و قوی بین متغیرها وجود داشته باشد مقدار KMO نزدیک به ۱ خواهد بود. مقدار KMO بزرگ‌تر از ۰/۵ برای تجزیه و تحلیل مفید است (کاووسی و سقایی، ۱۳۹۴). چنان‌که ملاحظه می‌شود، در این مطالعه، این مقدار برابر با ۰/۸۴۹ می‌باشد بدین

معنا که تجزیه شاخص‌ها به عامل‌ها مناسب می‌باشد. برای اطمینان از اینکه هاتریس همبستگی زیربنای تحلیل عاملی در جامعه برابر صفر نیست از آزمون کرویت بارتلت (Bartlett of Sphericity) استفاده می‌شود. برای آنکه یک الگوی تحلیل عاملی مفید و دارای معنا باشد لازم است متغیرها همبسته باشند. در غیر این صورت، دلیلی برای تحلیل عاملی وجود ندارد. آزمون بارتلت نیز با سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ حکایت از کفایت مناسب داده‌ها و برازش مدل عاملی پیشنهادی دارند. با توجه به جدول، سطح معناداری آزمون بارتلت برابر با صفر شده و فرض یکه بودن ماتریس کوواریانس پذیرفته نمی‌شود. به این ترتیب، برای پرسش‌نامه مذکور ۴ عامل کلی (۱- سیستمی، ۲- محیطی- فردی، ۳- عملیاتی، ۴- روان‌شناختی) وجود دارد که با نمادهای f_1, f_2, f_3, f_4 نشان داده می‌شوند؛ بنابراین، مدل تحلیلی این پرسش‌نامه به صورت زیر خواهد بود:

$$X_i = \mu_i + L_{i1} f_1 + L_{i2} f_2 + L_{i3} f_3 + L_{i4} f_4 + e_i$$

که در آن:

$$X_i = \text{نمره سؤال } i \text{ام (امتیاز شاخص } i \text{ام)}$$

$$\mu_i = \text{متوسط نمره سؤال } i \text{ام}$$

$$L_{ij} = \text{ضریب ارتباط بین سؤال } i \text{ام با عامل } j \text{ام}$$

$$F_j = \text{عامل مشترک سؤالات (امتیازات عاملی)}$$

$$e_i = \text{خطا}$$

به‌طور کلی، L_{ij} ها رابارهای عاملی (Factor Loading) (همبستگی یک شاخص با یک عامل) و F_j ها یا برآورد آنها را امتیازات عاملی می‌نامند که از رابطه زیر به دست می‌آیند:

$$f_j = \sum_{i=1}^p W_{ji} X_i \quad j=1 \dots m$$

که در آن، W_{ji} ضرایب امتیاز عامل‌ها نامیده می‌شود.

البته باید توجه داشت در این تحقیق ۱۷ شاخص برای چهار عامل کلی سیستمی، محیطی- فردی، عملیاتی، روان‌شناختی طراحی شده است که در تحلیل عاملی مرتبه اول، عوامل این عامل‌های کلی به دست آمد.

جدول ۴. واریانس توضیح داده شده توسط فاکتورهای استخراج شده

عوامل	مقادیر ویژه		واریانس توضیح داده شده		درصد	درصد تجمعی
	درصد	کل	درصد	کل		
۱	۳۱/۷۰۶	۶/۰۲۴	۲۲/۰۴۸	۴/۱۸۹	۲۲/۰۴۸	۲۲/۰۴۸
۲	۲۲/۸۰۶	۴/۳۳۳	۱۹/۴۸۹	۳/۷۰۳	۴۱/۵۳۷	۴۱/۵۳۷
۳	۱۲/۷۴۳	۲/۴۲۱	۱۸/۸۴۸	۳/۵۸۱	۶۰/۳۸۵	۶۰/۳۸۵
۴	۱۰/۹۴۵	۲/۰۷۹	۱۷/۸۱۴	۳/۳۸۵	۷۸/۱۹۹	۷۸/۱۹۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

باتوجه به جدول فوق، درصد کل واریانس تبیین شده برابر ۷۸/۱۹۹ می‌باشد و مقادیر ویژه هر یک از عامل‌ها بزرگ‌تر از یک بوده و نتیجه می‌گیریم که اعتبار عاملی عامل‌ها با قبول پیش فرض مناسب است.

در ادامه، نتایج حاصل از تحلیل عاملی بررسی می‌شود. به‌طور کلی، برای پرسش‌نامه تحقیق حاضر ماتریس چرخش یافته با استفاده از روش چرخش واریماکس جهت تفسیر و شناسایی عامل‌ها به‌صورت زیر است:

جدول ۵. ماتریس عاملی چرخش یافته

عوامل سیستمی	عوامل محیطی- فردی	عوامل عملیاتی	عوامل روان‌شناختی
int1	.724	.170	.282
int2	.634	.052	.328
int3	.783	.394	.173
int4	.718	.452	.174
Int5	-.072	.689	-.118
Int6	.489	.736	.473
Int7	.719	.770	.171
Int8	.770	.603	.045
Int9	.797	.122	.611

.647	.777	.345	.554	Int10
.695	.611	.245	.181	Int11
.656	.872	.112	-.052	Int12
.177	.877	.345	.554	Int13
.795	.511	.245	.181	Int14
.856	.472	.112	-.052	Int15
.795	.511	.245	.181	Int16
.656	.472	.112	-.052	Int17

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها در جامعه آماری از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ مشاهده می‌شود.

جدول ۶. آزمون نرمالیتی برای متغیرهای کیفیت خارجی

نتیجه آزمون	سطح معنی داری sig	عوامل
قبول فرض صفر	۰/۰۷۸	سیستمی
قبول فرض صفر	۰/۲۳۱	محیطی - فردی
قبول فرض صفر	۰/۱۰۴	عملیاتی
قبول فرض صفر	۰/۷۸۶	روانشناختی

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

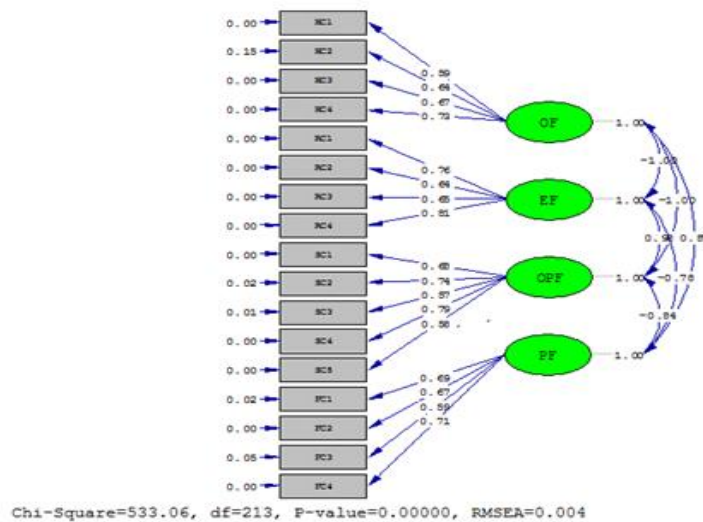
همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار خطای تحقیق برای تمامی عوامل از مقدار خطای پژوهش (۰/۰۵) بیشتر می‌باشد؛ بنابراین، توزیع داده‌ها در جامعه آماری نرمال بوده و در نتیجه برای تحلیل داده‌ها از آمار پارامتریک بهره گرفته خواهد شد. در این بخش، نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی هر یک از عوامل توسط نرم‌افزار Lisrel به‌صورت جداگانه برای هر متغیر آورده شده است. لازم به ذکر است که به‌منظور کاهش

متغیرها و در نظر گرفتن آنها به عنوان یک متغیر مکنون، بار عاملی به دست آمده باید بیشتر از ۰/۵ باشد (مؤمنی و قیومی، ۱۳۹۶).

جدول ۷. شاخص‌های نیکویی برازش مدل

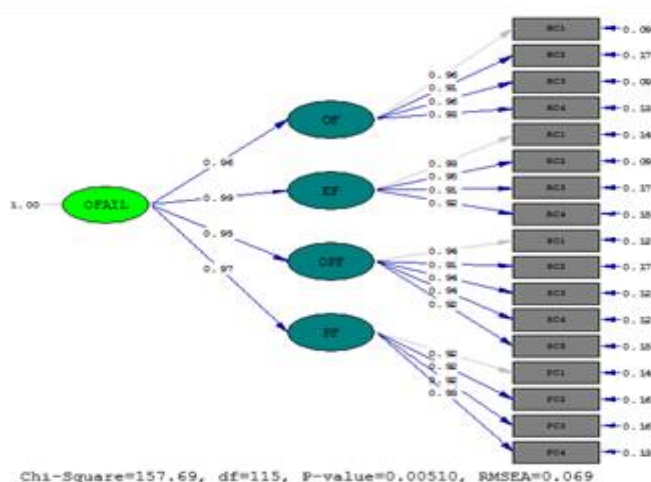
شاخص‌ها	تحلیل عاملی مرتبه اول	تحلیل عاملی مرتبه دوم
شاخص کای دو (χ^2)	$\chi^2 = 533/06$	$\chi^2 = 157/69$
درجه آزادی (df)	df= 213	df= 115
نسبت کای دو بر درجه آزادی (χ^2/df)	df=213	df= 137
شاخص میانگین مجذور خطاهای مدل (RMSEA)	RMSEA= 0/004	RMSEA= 0/069
شاخص Goodness-of-Fit (GFI)	0/97	0/91
شاخص Adjusted GFI (AGFI)	0/92	0/93

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

شکل ۲. تخمین استاندارد مدل اندازه‌گیری با استفاده از تحلیل عاملی مرتبه اول (مأخذ: نگارنده)

باتوجه به خروجی لیزرل، مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۵۳۳/۰۶ می باشد. وجود χ^2 پایین نشان دهنده برازش مناسب مدل است؛ زیرا هر چه مقدار χ^2 کمتر باشد، مدل ارائه شده مناسب تر می باشد. مقدار RMSEA پایین و GFI و AGFI بیشتر از ۹۰ درصد نیز مؤید این مسئله است.

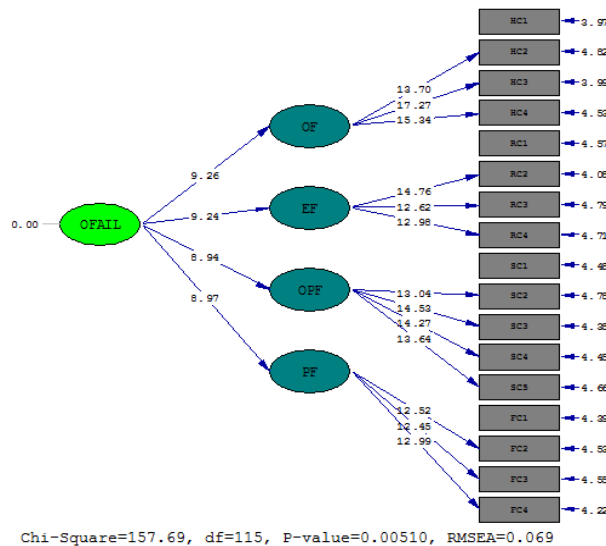

شکل ۳. مدل اندازه گیری با استفاده از تحلیل عاملی مرتبه اول در حالت معناداری (مأخذ: نگارنده)

ملاحظه می شود تمامی ضرایب به دست آمده معنادار شده اند؛ زیرا مقدار آزمون معناداری هر یک از اعداد مورد آزمون از عدد ۲ > و از عدد ۲- < است. با توجه به نتایج خروجی، روایی سازه ای پرسش نامه تأیید می شود و نشان می دهد سؤالات برای شاخص های ۴ عامل یاد شده مناسب بوده است. با استفاده از تحلیل عاملی مرتبه دوم، نقش مؤلفه های اثرگذار مدیریت (سیستمی، محیطی- فردی، عملیاتی، روان شناختی) در پیروزی و شکست نخبگان حزبی بر تصمیم گیری و سیاست گذاری احزاب ایرانی آورده شده است.

باتوجه به خروجی لیزرل، مقدار χ^2 محاسبه شده برابر با ۱۵۷/۶۹ است که نشان دهنده برازش مناسب مدل است. مقدار RMSEA پایین و GFI و AGFI بیشتر از ۹۰ درصد نیز مؤید این مسئله است.

خروجی بعدی، قسمت معناداری مدل را نشان می‌دهد

شکل ۵. مدل اندازه‌گیری با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم در حالت معناداری (مأخذ: نگارنده)

ملاحظه می‌شود که تمامی ضرایب به دست آمده معنادار شده‌اند؛ زیرا مقدار آزمون معناداری هر یک از اعداد مورد آزمون از عدد ۲ > و از عدد ۲- < است. برای آزمون معنی‌داری ضرایب مسیر بین متغیرها از خروجی نرم افزار استفاده شد. ضرایب مسیر و نتایج مربوط به معناداری آنها در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸. نتایج حاصل از ارزیابی مدل ساختاری

رتبه تأثیرگذاری	عدد معنی‌داری (t-value)	ضریب مسیر (β)	مسیر	
			به متغیر	از متغیر
۳	۹/۲۶	۰/۹۶		عوامل سیستمی
۱	۹/۲۴	۰/۹۹	نقش عوامل	عوامل محیطی - فردی
۴	۸/۹۴	۰/۹۵	اثرگذار مدیریت	عوامل عملیاتی
۲	۸/۹۷	۰/۹۷		عوامل روان‌شناختی

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

همان‌طور که از جدول ۸ مشخص است، قدر مطلق تمامی مقادیر t-value برای آزمون معناداری ضرایب بالاتر از مقدار ۱/۹۶ می‌باشد؛ در نتیجه، تمامی ضرایب بین مسیرها در سطح ۰/۰۵ معنادار است. در ادامه، باتوجه به خروجی مدل اندازه‌گیری، به بیان و بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخته شده است.

فرضیه اول: عوامل سیستمی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی بر تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی تأثیر معناداری دارد.

نتایج خروجی معادلات مدل مفهومی برای تأثیر عوامل سیستمی در جدول ۹ نشان‌داده شده است.

جدول ۹. خروجی تأثیر عوامل سیستمی

عدد معنی داری (t-value)	ضریب مسیر (β)	مسیر	
		به متغیر	از متغیر
۹/۲۶	۰/۹۶	نقش عوامل اثرگذار مدیریت	عوامل سیستمی

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

مطابق با جدول ۹، عدد معنی‌داری تأثیر عوامل سیستمی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی برابر ۹/۲۶ می‌باشد که بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ و نشان‌دهنده معنی‌داری این تأثیر در سطح اطمینان ۹۵٪ است؛ بنابراین، فرضیه اول پژوهش پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به ضریب مسیر میان این دو متغیر (۰/۹۶)، عوامل سیستمی از لحاظ تأثیرگذاری در رتبه سوم قرار دارد.

فرضیه دوم: عوامل محیطی-فردی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی تأثیر معناداری دارد.

نتایج خروجی معادلات مدل مفهومی برای تأثیر عوامل محیطی در جدول ۱۰ نشان داده شده است.

جدول ۱۰. خروجی تأثیر عوامل محیطی

عدد معنی داری (t-value)	ضریب مسیر (β)	مسیر به متغیر	از متغیر
۹/۲۴	۰/۹۹	نقش عوامل اثرگذار مدیریت	عوامل محیطی- فردی

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

مطابق با جدول ۱۰، عدد معنی داری تأثیر عوامل محیطی- فردی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی برابر ۹/۲۴ می‌باشد که بزرگ‌تر از مقدار ۱/۹۶ و نشان‌دهنده معنی داری این تأثیر در سطح اطمینان ۹۵٪ است؛ بنابراین، فرضیه دوم پژوهش پذیرفته می‌شود. همچنین باتوجه به ضریب مسیر میان این دو متغیر (۰/۹۹)، عوامل محیطی- فردی از لحاظ تأثیرگذاری در رتبه اول قرار دارد. فرضیه سوم: عوامل عملیاتی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی تأثیر معناداری دارد. نتایج خروجی معادلات مدل مفهومی برای تأثیر عوامل عملیاتی در جدول ۱۱ نشان‌داده شده است.

جدول ۱۱. خروجی تأثیر عوامل عملیاتی

عدد معنی داری (t-value)	ضریب مسیر (β)	مسیر به متغیر	از متغیر
۸/۹۴	۰/۹۵	نقش عوامل اثرگذار مدیریت	عوامل عملیاتی

مأخذ: یافته‌های تحقیق نگارنده

مطابق با جدول ۱۱، عدد معنی داری تأثیر عوامل عملیاتی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی برابر ۸/۹۴ می‌باشد که بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و نشان‌دهنده معنی داری این تأثیر در سطح اطمینان ۹۵٪ است؛ بنابراین،

نرگس آرین فر، محمدجواد حق شناس و مجتبی مقصودی ۲۳۱

فرضیه سوم پژوهش پذیرفته می شود. همچنین با توجه به ضریب مسیر میان این دو متغیر (۰/۹۵)، عوامل عملیاتی از لحاظ تأثیرگذاری در رتبه چهارم قرار دارد. فرضیه چهارم: عوامل روان شناختی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم گیری و سیاست گذاری احزاب ایرانی تأثیر معناداری دارد. نتایج خروجی معادلات مدل مفهومی برای تأثیر عوامل روان شناختی در جدول ۱۲ نشان داده شده است.

جدول ۱۲. خروجی تأثیر عوامل روان شناختی

عدد معنی داری (t-value)	ضریب مسیر (β)	مسیر	
		به متغیر	از متغیر
۸/۹۷	۰/۹۷	نقش عوامل اثرگذار مدیریت	عوامل روان شناختی

مأخذ: یافته های تحقیق

مطابق با جدول ۱۲، عدد معنی داری تأثیر عوامل روان شناختی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم گیری و سیاست گذاری احزاب ایرانی برابر ۸/۹۷ می باشد که بزرگ تر از مقدار ۱/۹۶ و نشان دهنده معنی داری این تأثیر در سطح اطمینان ۰/۹۵ است؛ بنابراین، فرضیه چهارم پژوهش پذیرفته می شود. همچنین با توجه به ضریب مسیر میان این دو متغیر (۰/۹۷)، عوامل روان شناختی از لحاظ تأثیرگذاری در رتبه دوم قرار دارد.

۵. نتیجه گیری و پیشنهادها

نتایج نشان داد عوامل سیستمی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم گیری و سیاست گذاری احزاب ایرانی دارای تأثیر معناداری در سطح اطمینان ۰/۹۵ است (فرضیه اول) و از این لحاظ در رتبه سوم قرار دارد. این یافته با نتایج تحقیق اعرابی (۱۳۸۷) و یلدریم (۲۰۱۲) و میلان (۲۰۱۲) و چن (۲۰۱۰) همسوست ولی با نتایج مطالعه پورکیانی (۱۳۹۱) و نایینی (۱۳۸۹) مطابقت ندارد.

بر اساس نتایج، عوامل محیطی - فردی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم گیری و سیاست گذاری احزاب ایرانی دارای تأثیر معناداری در سطح اطمینان ۰/۹۵

است (فرضیه دوم) و از این لحاظ در رتبه اول قرار دارد. این یافته با نتایج تحقیق پورکیانی (۱۳۹۱) و اعرابی (۱۳۸۷) و چن (۲۰۱۰) همسوست ولی با نتایج مطالعه نایینی (۱۳۸۹) و ماریا میلان (۲۰۱۲) و یلدریم (۲۰۱۲) مطابقت ندارد.

نتایج نشان داد عوامل عملیاتی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی دارای تأثیر معناداری در سطح اطمینان ۹۵٪ است (فرضیه سوم) و از این لحاظ در رتبه چهارم قرار دارد. این یافته با نتایج تحقیق یلدریم (۲۰۱۲) و نایینی (۱۳۸۹) و میلان (۲۰۱۲) همسوست ولی با نتایج مطالعه پورکیانی (۱۳۹۱) و چن (۲۰۱۰) مطابقت ندارد.

بر پایه نتایج، عوامل روان‌شناختی بر مدیریت پیروزی و شکست نخبگان حزبی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی تأثیر معناداری در سطح اطمینان ۹۵٪ است (فرضیه چهارم) و از این لحاظ در رتبه دوم قرار دارد. این یافته با نتایج تحقیق اعرابی (۱۳۸۷) و نایینی (۱۳۸۹) و میلان (۲۰۱۲) همسوست ولی با نتایج مطالعه چن (۲۰۱۰) و یلدریم (۲۰۱۲) و پورکیانی (۱۳۹۱) مطابقت ندارد.

باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، در مدیریت، تصمیم‌گیری، کادرسازی و سیاست‌گذاری احزاب ایرانی، پیشنهادهای اجرایی و کاربردی زیر را می‌توان به نخبگان حزبی ارائه نمود:

۱. پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه اول:

- تبیین مأموریت و هدف؛
 - تعیین اهداف کمی و کیفی؛
 - در نظر گرفتن استراتژی خاص برای ساختار مدیریتی تحت هدایت؛
 - تعیین خط‌مشی‌ها و دستورالعمل‌ها جهت اجرایی نمودنشان؛
 - جدی گرفتن اهداف آموزشی و تحقیقی؛
 - ایجاد هماهنگی داخلی در ساختار تحت مدیریت و داشتن برنامه‌ریزی برای آن و کادرسازی پیوسته؛
 - تعیین دقیق هزینه فایده در سرمایه‌گذاری بر روی داده‌های جدید بر اساس تجربه‌های جهانی در کشورهای گوناگون و احزاب آنها؛
 - رفع ضعف‌ها و نواقص و محدودیت‌های ساختاری؛
 - در نظر داشتن ارتقا و رشد سالانه در برنامه‌ها.
۲. پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه دوم:

- کاهش موانع تحمیلی محیط خارجی مدیریت با تقویت ساختار و کادرسازی و نخبه پروری حزبی؛
 - ایجاد پویایی در محیط داخلی ساختار در حوزه سیاسی و داشتن برنامه ریزی برای آن؛
 - در نظر گرفتن تنوع و گسترش؛
 - داشتن هماهنگی با دیگر نهادها، ساختارها و سازمانها و وزارتخانهها و مجموعههای حاکمیتی؛
 - داشتن هماهنگی با دیگر نهادها جهت تأثیرگذاری بر عوامل محیطی داخلی و خارجی؛
 - اتخاذ استراتژی توسعه کوتاه مدت و بلندمدت جهت تأثیرگذاری.
۳. پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه سوم:
- اتخاذ مدیریت بر پایه دانش و علم روز؛
 - در نظر گرفتن برنامه ریزی برای تمام جزئیات؛
 - ایجاد پویایی ساختار تحت مدیریت؛
 - ایجاد پویایی در ارائه سرویس خصوصاً در حوزه اجتماعی؛
 - اهتمام به تنوع عملیاتی و اجرایی؛
 - داشتن نگاه آماری برای تعیین استراتژیهای تصمیم گیری دقیق تر؛
۴. پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه چهارم:
- لزوم از بین بردن نگاه منفی عامه مردم نسبت به نخبگان حزبی تصمیم گیر در حوزه تصمیم گیری و سیاست گذاری؛
 - تغییر و اصلاح انگارههای امنیتی در حوزههای سیاسی و اجتماعی و به احزاب؛
 - تعیین استراتژی بر پایه روش علمی روز با استفاده از نخبگان حزبی در حوزههای گوناگون؛
 - تلاش برای تغییر دیدگاههای منفی نسبت به کارکرد احزاب.

کتابنامه

- اعرابی، سید محمود؛ سرمد سعیدی؛ و علی سهیلی (۱۳۹۱)، «موانع محیطی و ارائه الگوی مناسب جهت استفاده از تجارت الکترونیک در ایران»، مجله علوم اطلاع رسانی، بهار، شماره ۲۱ دوره ۱۸، ۲۱-۱۱.
- افجه، سید علی اکبر و عادل صالح غفاری (۱۳۹۲)، «عوامل مؤثر بر نگهداری و ترک خدمت کارکنان دانش محور (نخبه)؛ مورد مطالعه: جهاد دانشگاهی واحد تهران»، فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ (۲۱)، ۶، ۱۱۲-۷۹.
- پورکیانی، محمد (۱۳۹۱)، توسعه؛ موانع و راهکارها، چاپ اول، تهران، انتشارات مرکز تحقیقات استراتژیک.

- تسلیمی، محمدسعید (۱۳۸۸)، *تحلیل فرایندهای خط‌مشی‌گذاری و تصمیم‌گیری*، تهران: سمت.
- جلالی، رضا و مهدی غلامی (۱۳۸۹)، «انسجام فکری نخبگان سیاسی درون حاکمیت و شکل‌گیری ثبات در نظام سیاسی»، *فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل*، دوره ۳، شماره ۱۲، ۱۹۹-۲۲۸.
- جهانگیری، علی و صادق مهرعلی (۱۳۹۱)، «تحلیل مدل عوامل ساختاری، فردی و گروهی مؤثر بر توسعه نوآوری در یک ساختار نخبه‌ساز»، *پژوهش و توسعه فناوری*، سال سوم پاییز، شماره ۵، صفحات ۱۸-۳۷.
- حقیقی، محمد (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه میان ویژگی‌های ساختار، سازمان و عملکرد»، *پژوهش‌نامه مدیریت تحول*، پاییز، دوره ۲، شماره ۴، صفحات ۱۵-۳۸.
- خاکی، غلامرضا (۱۳۸۷)، *روش تحقیق در مدیریت*، تهران، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه.
- سرمد، زهره؛ عباس بازرگان؛ و الهه حجازی (۱۳۹۵)، *روش‌های تحقیق در علوم رفتاری*، چاپ هفتم، تهران، انتشارات آگاه.
- شمس احمر و همکاران (۱۳۹۰)، «همگرایی ساختاری نخبگان حزبی در یک ساختار»، *فصلنامه پژوهش‌نامه بازرگانی*، شماره ۵۳، صص ۴۷-۲۳.
- فرضی‌زاده، زهرا (۱۳۹۲)، «معرفی کتاب: فهم سیاست‌گذاری اجتماعی»، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، (۴) ۱۴-۱۸۴.
- قربانی و رضائی‌راد (۱۳۹۴)، *بررسی انتقادی تئوری نخبگان حزبی*، جامعه‌شناسی ایران، ۶۰(۱۶)، ۹۳-۱۱۳.
- کاوسی، سید محمدرضا و عباس سقائی (۱۳۹۴)، *روش‌های اندازه‌گیری رضایت مشتری*، چاپ دوم، تهران، انتشارات سبزان.
- مرتضوی، حسین (۱۳۹۰)، *مدیریت نوآوری*، چاپ دوم، تهران، نشر دانشگاهی.
- مؤمنی، منصور و علی قیومی علی (۱۳۹۶)، *تحلیل‌های آماری با استفاده از SPSS*، چاپ سوم، تهران: نشر کتاب نو.
- نابینی، سامان و همکاران (۱۳۸۹)، *برنامه‌ریزی استراتژیک برای ساختار نخبه‌محور*، چاپ اول، تهران، نشر ترمه.

Armstrong, K.G (2008), *East Asia's Economic Integration, Progress and Benefit*, Palgrave Macmillan. IDE-JETRO.

Chan.K.W (2010), "What is Happening in the ASEAN Countries", *Applied Econometrics and International Development* , vol.5.

- Christian, David (2005). *Maps of time: an introduction to big history*. University of California.
- Gauguin, Andrew (2015). *Economic Liberalization & Integration - crisis Paradigm*. Oxford University Press.
- Hogs.J_M and Rag, T.W (2003). "The Determinants of individual management of Europe _ Asian Trade Flows: A Gravity Equation Approach", *Journal of Asian Economic*, Vol. 14, pp. 695-711.
- Hogs.T.R and Palmer.Jorg (2003). *External Factors for Asian Development*. Japan Institute of International Affairs. ASEAN Foundation
- Milan Avram, Maricela (2014). "Advantages and challenges of adopting cloud computing from an enterprise perspective", *Procedia Technology* 12, 529 – 534. Available online at www.sciencedirect.com.
- Nan.G and Xiao, and Kojima, Kiyoshi (2009). *The Rise and Fall of the East Asian Growth System 1951-2006*. Rutledge Curzon.
- Yildirim, Fazli (2012). "How Marketing And Customers Will Be Affected By Cloud Computing?" , *International Journal Of Ebusiness And Egovernment Studies* Vol 4, No 2, 2012 ISSN: 2146-0744.